

Krizislən kleciys putkyltə kapitalizməs

Ужтөмалөм, шыгжалөм, корые код олөм да чикөч пикө воөм,—тащөм условийөжасыс том жөзлөн капитализм странажасын

Тащөм серпасыс капитализм странажасын томжөз олөмлөн

Сун Линлөн олөм

Сылы даскык арбс. А гашкө и дасбөтө. Сун Лин бура оз төд асые арлыдсө. Точнөжа сижө төдб сөмын өтө тор, мыл ужалө-нын квайтөд во Шанхайн, шөвк вчан фабрикаын. Сун Лин вьоталө өтө сама вочакывжас небыдик челаф гөлдөсөн. — Кымын час те ужалон луннас? Том ужалыө оз төд. Улыч вылын нөшта на вој, а Сун Лин сасфөм-нын фабричнөј гудок тувзөмыс. Колб термасын, медым уж вылө локын аскадө. I бара вој улыч вылын, а Сун Лин муно уж вылыө, фабрикаыө.

Классжас куза вокжаслы, капитализм уз чик-жаслы, вьркистан фашизм жертважаслы, робочөј класс вермөм вөсна тышкасысжаслы мијан пролетарскөј чолөм!

Мыла ми котыртим стачка?

Закрошк Рубен ловлас вьоталө: „уж нормајас өв, көкжамыс часа ужалан луно јона вылын воца дорыс, кор вөлі ужалам дас час. дас часа ужалан луно ми долженөс вөлім шьравны луннас 144 дужина нывбаба спортивнөј костюмјас, а өн, кор вужим көкжамыс час вылө, ужалан нормајас кыпөдасын 200 дужинадө выд-лун вылө. Кор ми ужалим дас час, ми долженөс вөлім шьравны сме-набн 250 дужина „атлет“ дөрөм. А өн, 8 часа ужалан луно ми долженөс шьравны сижө-жө 250 дужинадө. Көчанинм јурбтис мијан-лы, мы ми огө-кө кутө вермын тыртны нормајас, мијандө вьотлас уж вылыс.

војасын, робочөј мынтө мастерлы 50 центоан—доллардө бөд вежон-нын. Тајөс вьчигөн, предпринимателјас да вьшөдј администрација вьчөны вид, мыл јажө бытөө нем-тор оз төдны тајө габитөө јав-сыс.

Унжык бара-жасыс да торја ла-чугјас, көнжасын олөны луныв шьтатјасса текөвилнөј фабрикајаско робочөјјас, предпринимателјас кыи. „Востановительнөј администрација“ лотбө патернөј дон пөштө эз бөстлысывылы. Ош ставыс вежис. Робочөј қола ужонныө колөбөны патера дон. Сижө-жө колөбөны ро-бочөјјаслыө өм вьетјас, өшнјјас, жојјас да мукбөтор дөнтальмыд. Хантсгвиллен (Алабама) стрөбитис-вы робочөјјаслы олөм вылө зөв куз рад барајас кык вежбса па-терасон. Барајаскө стрөбитмасыс көрт-бетонјас да вьөвөтөма өвнеч вьөвөн. Гөжмныс тајө барајаскө сулалис лөванны вермытөм жьв, і сенјасын олыөжаслы лөб вөлі колтчыны явла вылө 10 час ры-төд.

Сижө, кодө көсөј мездыны гут-жасыс, уж вылас мунигөн өдөсө іу өшнјјаскө ігналө топыда. Рьт кежјас став гутжасыс кулөны—на-јөс вөд вөлі лөванны жьрмытөм жьв.

Текөвилнөјјас терпигөмлы воө пом.

Шенжыны-ө лөб, кор најө перјө-ны асыныс требованиөжаскө мөм-бөдөм өвөөшчөј стачкајас нубөд-мөн?”

Кык пөчет да жынјөн лун

„Официалнөј Мадридскөј гашета“ јурбтө, мыл землевладельцөслөн ор-ганизација, меставыса помещикјас председателствуйтөм улын, өетис Саламанка провинцијаса өөлскөј труд өмөшаниөј труд арбित्रажө проект батрајаскөдө договор вөчөм вылө, көнөј уждон мынтыны индөма кык пөчет да жынјөн лун (38 ур гөбөр), но такөд шөч ро-

бочөјјас көсөмөны тајө дөнөд бөр өетны землевладельцөслө, өетас-кө сижө налы сојан да нап.

Тајө-кө, арбित्रажөн одөбритөм договор өетти саламанкөј робочөјјас кутасын ужжаны сөмын кынөмбөт вылө. Тащөм јөтиннөј серпасыс ужалан условийөжаслын көөтилјасса мујас вылын.

Сижө котөртис. Патера порог дор-рас лукалис вокыс. Миша пьртис гортас да вөдтөдөс улын.

Миша пукөс вокыс динө да вьдө-дөс кыч сижө уздө. Фур сижө бөрдө-дөс да котөртис крухнаас. Пукөс пьзан вылас да өрөжжитөмөн пьр вьдөдөс өтенд тувзөдөм крук вылө. Рьгөд кутас сижө дшавны тајө крукас. Крук вылө сижө вьдөдөс јона полөмөн, но сы вылыө өінсө веш-тнын эз вермы.

Сижө адтис асыс чуждөмс, сөсөа мамлөс, кушөм вөлі сьлөн чужөм-ыс, кор сижө бөрдөдөн корис усјаса дөдтөм мортөс... Сөсөа вьшө сьлө-д чужөмыс да сы места бьдөс, ты-дөвчөтис батьслөн. Батлөн чужөм... сөшөм бур мортлөн, кодө пөбигитис рөк судьон руннөјјасын.

— Батө... батө...—тиралан вөмдор-жасон шуө Миша,—Олексан шьколөд төдө-нын тьүсө.

Сижө бара бөрдөдөс. Којталг тьрја матьетчис выкучател динө, өдтис би да бөстчис гижны.

Сөсөа чөтчис да сувтис тубарет-ка вылө, вьдөс круксө, вөчөс пөт-ла да крук помө көрталис гөз помөс.

Лөтчис табуретка вылыө. Гижөм бумара торсө дшөдөс аслак кур-гожа кыч помө. Сижө јөшөдө өтчө синаснас гөвкнөгис гижөдөс: „мамө, мамө, ме ог көсө сулавны тена-д туј вылы... Ньаныд некор-жө өз тьр-мыс Кис, өлис сижө дасбөтө арбөдө, кулі 1934 во август 6-д лундө, Буда-пешт карын, 7-д өкдругын, Робочөј улыча вылын...”

Миша бөрдөдөс, сижө бара сувтис табуретка вылө да пөтлөсө оуйс јурас. Сижө дшын пырыс адчылис өурнөј дорын сулалө яжид өчө-ред-мамјас карагасын. Миша шьтөу-чөс. Кор двор пышкын өчөредө бьри медбөрја нывбаба, комната-ын лөі спокойнө да лөи.

*) 16 хөллөр мијан фөмга вылө лөб 3 ур.

Очерк С. Абольниковладө.

Ньу-Йорскөј улча вылын

Тајө јөз явөыс өбкөд өөрнөтны... Кујим во чөжөн сижө быдлан муно уж короны, но ставыс вөөшөрө.

Сижө кинөм нин өз оулам мөдбөд лун, сымы өбкөд вөтөдөдөны.

Сижө уалө Централнөј паркын воөса јөнеж улын, сылөн јуроујанынсы абу. Мукөд дьрјис сижө асыс шүсө корөб мусорнөј јашкөжасын, вузавлө сөт-но адчөм сулјјас: мукөд дьрјис корө мөдөтөна. Тајө тырмана, медым не кувы,—ловјанад гуад он вөд.

Но-өд сижө көсөј өвны. Олөм вылас правасө сылы өөтөма америкаса кон-өвтујјасын.

Југалө асфалтовөј пөдшөд, помтөм-дө куз да рөвнөј улчјас. Магачинјаскө тыртөма төварөд.

Көдө-кө чукөсөс сижө: „Хеллоу!“ Төдса безработнөј малар. Најө өтлөны олөны Централнөј паркын. Маларөбн пькөтөма өінјасыс.

— Мыл төкөд? — Посөбөја пьддө ме боөтө өивва-көтан гаө.

„Буффало тајмс“ гашета научнөј ју-көдөны печатајчөны наука да техника јьлыө вылөторас.

„СН газ пьрө пьр рөчөсөд да пьр-дө торкө өінјаскө“.

Но тајө газыс эз өет-на тырмана реуалтјас.

Ем нөд газ, төдса дН нөмөн,—төд-мөдө „Буффало тајмс“—сижө пьр-жө торкө лөкөјјаскө, ньртө да гөлатө.

Но вьшта бур өтлаавны кыкнан газ-сө, сөкө артмас өтлаавөм, төдса „Стрө-мө петан“ нөмөн.

Тајө гашөб вөлі лөдөма Сан-Францис-көмо авастовка пөдтөдөн. Ташө со і өөралө да бөрдө көнөр малар.

Шыгжалөмөс бөрдөчө јурис. Ужтө-малыө зөв јона кылө жарөкөчө запак. Зөв өдөј мукө бөкытис, муныөжаскө тојлаөдөн.

Сылы комын кык арбс. Но ужавлөс сижө сөмын нөл во Коркө вөлі гөт-ра зөв мөча да јон нывбаба вылын. Најө олісны бура. Сижөкөн најбөли ка-жөтис. Кыкнаныс ужалысы, өөлімө нөжынд өбережөнөжас. Капитализм гьшкөс јьлыө најө өз разьрајчөны і сы јьлыө өз думөјлөны.

Најөдөн вөлі сөмын өтө вьжөд кө-жөм: өзырөдөчөны. Нөбөсны кыга „Кы-чө пөчө лөны президентнөј өөбө мьртөд“ і асламыс өлігөн пөлзүчтисны тајө кыгасы советжасын да индөдөжасын.

„Олөј закон өөртө, кывзөј өзырөдөсө, пьр шүб: „Са, сер“.

Најө олісны скрөмөчө, кывзөсны. Öтө көдө, кор најөдөн лөны вьжөдөжө өбережөнөжас, најбөли кажөтис, миј явө-нын өзырмана туј вылын.

Но вөг сувтис кричөс, і не квајтө-лөө кежлө, кычө математика тьчөөвөн арталыс вьдөдө президент Гувөр. Кри-чөлыс поммы абу.

Гөттыры кыч көкжамыс ар. Но сижө өрөмө старуха-код. Кыч-кө өтчөд сижө

Америкаса студентжаслөн олөм

Америкаса „Ньу-Йорк гералд трибун“ гашөт гижө: „мијан стра-наны ыжид депрөсөја лөдөман миллион нывјас да зонјас өновтисны школајас да универитетјас. Мынө накөд лөт? Унаөн эз адчөны не-кушөм уж. Унаөн адчөны сөмын случөјнөј ужжас.

Јуалөј најбөлыс, кодјас бура гөтөдө чылысны лөны докторөн, јуристөн, архитөкторөн, инженерөн да і кывзөјө најбөлыс вөчакывјас. Öтө зон шьүис: „Разөве ти он адчө, мыл ми зөв өмдө положөжөнөдө: мијаны орбөдөма став тујјаскө бьд бөкөан. Мыл ми вьдчөма воөт? Мыл мијаны өетас өіөтөмамыс, ку-шөдөмын ми олам?“

Талуја томјөз дөлөдөс вылө вьдөдө мөд өінјасын, не сизі, кычө вьдөдөс воөжкөса поколөнө. Ти најөс он повөдөјө насөлөјө јь-лыө кывјасын, сы понда, мыл на пөвөсө унаөн чужөсны мьрөвөј војна дьрөа дьрөдөжөдө льсан шь-жас улын. Ти најөс он повөдөјө револуцијаскө, сы понда мыл најө

вьдөдөсны уна револуцијаскө бөрыс. Тајө томјөзсылы лөб сөмын өтө фактөн сижө, мыл најө јавөтисны мьрө, көны најбөли абу мөстөсыс.

„Ньу-Йорк тајмс“ гижө: „Мөдөм зрөботайтны өөм олөм да вөдөчө-чөм вылө, Гарвардскөј студент-жас вөзөдөны асыныс услөгажаскө, мөдөм кембөрдөжаса да бөстөнаса домохожөжөжө бөстөныс најөс ужанын кагөвөчөдө да кухаркөсө.

Нывбаба, кодлы асыс чөлаөсөд некодлы колөдөны нөбаөны вөтлөг көстө лөбө крөсө-кө мөздыны аөсө пөжө-өбөмыс, лөбөј көдө пермас корны студентөс, кодө ічөт дөн вылө выпөлытас сылыө поручө-нөдө. Студентжаскө дөсө не сөмын вьчөны кага, но і дасөбө кыскавын сижөс колөскавын кар куза, Сојасын гарвардскөј студентжас мьскалөны өшнјас, прогулка вылө петкөд-лөны понјасөс, вьөчөжаслы гөраа льдөдөны да с. в. Арталөма, мыл 40 процөнт вылө студентжаскө корөбны уж.

Миша асывнас четчөс квајт час-ын, мьсөсөс термаөг тьрја, чабыр-тис кыс дасквајт хөллөр*) да котөрт-ис јөвла пөчөсө лавкадө. Бөр во-ис да кухнаас өдтис спиртовка, і јөв пучөк көстас мөвтис гырыс кык шөрдөм нөж мармаладөн өвдөдөк слөдөн. „Сөсөа вөсалис мамыслөс башмакөс, бөстөс өі вылыө пузөдө јөв да пьртис сижөс комнатаас.

Мамыс јөвсөд-жүкөс кујим пөдө. Сижө қолажык пьсөкөд Олексанкөд сојсны пукөсөд волпөс вылас. Најө нөвөн јуисны јөв. Сојштысны да четчөсны і пастасисны. Миша вөксө мьсөөдөс. Мамыслөн та вылө эз вөб кадөс, термаөс сижө парихма-керскөјө да.

Көкжамыс часдө дас минут куч-кавтөд Олексан лөбөдөчөс муныс шьколөд. Бөрас бөстис сижө сөмын грөшөлөј дөска да ыгасөд. Ньан кыкнан шөрдөмыс лөбөдөма мамлы. Сижө сојө вөлі ужаланынас.

Миша вөксө нуис шьколөд.

— Аскө сөсөа те өтнөд-нын мунач шуөс вокыслы,—ен вунөд тьүсө. Сөвөтнка пьрөс шьколөс да нөш-та вьдөдөс вөк вылас. Миша шько-ласын муис рынок вылө. Обөд дьрјө најбөн лөас морков да кар-тупөла шьд. „Мармалад, сакар да гөс мијаны тырма-на лун кујим кымын. Шьуны-кө, кычкө да мькө олам-на“...

Миша лөктис гортас. Сижө мьсөкөс жөжөс, ідралөс вөчөлаө да спиртов-ка вылө пукөтис ва тыра кастрюла. Сөсөа бөстөлис кухнаас гөз вылө бөдлөм кос бөльөд, вьдөдөс гөзөс да разөс медкызөс. Сижө дьр вьдөдөс гөз вылас да чабралөс сижөс. Сөсөа вөсалөс карупөл, мьскалөс морков да пөтис пөдшөшөд вылө вьдөдөнын электрөчөскөј чөсө вылө: кадөс вөлі даскыкөд час-нын.

Шөндөс југјалөс, јөнеж вөлі лөбө југјөд. Кушөм өскө лөбөд вөлі вө-кавын Рьтывывз вокзал вылө лунаа өкспрөс воіг кежлө. Чөмө-дан нуөмыс пөчөс өскө најөдөвтын кыч хөллөр. Кыч хөллөр вылө—шкварок... Кижасөд зөнтөс сујалөм-өн, өінјаскө мөд лөдөдөн вөдөдөс шьколөлан. Олөксөн вокыс сижөс вьдөдө-нын вөлі бөдөс дорын. Бу-магајас вузавлан магачин дөртө му-ниг Олексан друг мьрөдөдөн бөрдө-дөс:

— Вьдөдөс мем шуөс, мыл ог-пө вөж ме аскө тетрацјас... — Аскө!...

Төтрацлөн дөныс кыч хөллөр.

МИША (ВИГТ)

Тајө вьотас автор петкөдөд Венгрөјөс робочөј өөмөжөс олөмөс. Зөланөк Миша субөмаөс ми адчөм капиталистөчөскөј государствөан олыө робочөј өөмөжөс чөлаөчөс ужжасө.

Мишөлөн эз тырчы выныс вермаөны став стрөданнөжаскө, мыл вөлі воө сы вылө да сижө муно өлөмөс.

Лөбөд өскө вөлі, паньдөсөк-кө кодкө Рьтывывз, вакзалын чөмө-данөн, сенө өскө і лөсө тетрадыд. Ошн улын гөжаа вөрсөсны чөла-өд. Миша јөткыштис вөксө чөлаө-пьшкө: „ворсышт накөд, өбөдөдөд эз-на пусы“.

Пызанөд вөгөсалөс да корөс өөдөс вылө. Олексан најөчөма да Миша лөтөс ва струја. Сөвөтнөмад гөрзис, бөрдөс да чужөжөс.

— Те-кө өскө өн вөлі—скөрдөм пьрөсө шуөс Миша да повөчөдөм вь-дөдөс вөк вылас. Асөјө өтарө бөрдө-дө да чужөжөс. Зөв бур, зөв бур, мыл сижө эз кывлы шүсөс... Сылы сөйм арбс-на, вөдөдөчө сижө пьрөсө классын, сылы оз ков-на кывны сөшөм кывјасөд. Тырмаөс і сижө, мыл мам тащөм кывјасөс шулыөвө сылы Мишөлө. Öд сөшөд шькыда! Колөн вөжөнас-на... Четвергын, кор сижө корөс өөм:

— Мамө, мөмам өвө нө-дө хөллөр нөж вылө-нө, јөб вылө-нө.

— Ужөд бөст,—уньыла мөз во-чакыв вьөс мамыс.

— Вузаөны оз өет... — Господөј, јөнөдөј! Мыла те мөшө налы накажөтін!

І пьр тајө. А өтчөд, војын... Миша өтланы Олексанкөд уыс да кылыс мам вөчөчөсны кышкөс. Сижө лепгыштис јурөс да чөчөган өбдөдөн пукөсөс крөватөс. Сижө тајө пукөлис некымын чөс, кыччөд өш-нас өжөжөдөкөн эз пьр асја југјөд. Мамыскөд уыс төдтөм. Сижө уыс ньргорөн. Төдтөм морт, усјаса. Миша вьдөдөс сы вьдө.

Кычө сижө төдтөм мортөд уыс! Четчөс сижө, мурөстөс ош мөз да чабыртис мамөс јурөдөс.

— Вьдөдөс, те, вөј аслад чөвөна вылө, сижө вьны көсөј мөнө...—Сижө скөрыс сөрөктис, уысөс, четчөчөныс крөватөс вылас да пөзөгөны күгөс.

Мам бөрдөдөн сижөс корөс бөр, но төдтөм мортөс сы вылө эз вь-дөдөс, бөраөныс пөдлөлис өдөс.

— Те-кө, өскө, өн вөлі!—сөвөа Но бат эз нин вөв лөвја. Сижө

Вөдөдөсөжаслөн олөмыс

Мадридса „Ел либерал“ гашөт гижө, мыл Испанијаны лөдөсөдө 27 оурысө ужжөм вөдөдөс 120 пөчөтө *) төлыөөа ужжөдөн. Привлөгөжөжөк вөдөдөсөжас, кодјас артаөбөны 13 оурыс морт гөбөр, бөтөдөны 150 пөчөтөн төлыө.

Мөдөкывөн-кө шумны, 90 процөнт мында испанијаса вөдөдөсөжас олөны өмөжкө матьривлөјө положөжөнөдөс медөчөтө уж-дөна государствөннөј служашшөјјас өөртө (тајө служашшөјјас пышкөс пьрө-вы шөчө јулычөвы чышкөжөс, кодјаслы ужжөдөнө мынтө мунигөпөлитөт).

Тащөм дөдөсө артавын вермытөм уна пөдөс ораторјас вьоталөм бөрын, кодјас вузакымыс ас мөрөсөс таркөдө-мөн өскөдөсны, мыл најбөн медөжөд төжөдөм-өбөспөчөтө најөс, кодјас, вөопытывөјөны бьдымы вөчө поколө-нө-нөсө.

Гөрөјјасы мунын, но мунын сөмын правөтөвөсө сөфөраын, а фөдө вылас нинөм абу.

*) Öтө пөчөт лөб 15 ур гөбөр.

